

СПИСАК И ДЕФИНИЦИЈЕ ОСНОВНИХ ОБЕЛЕЖЈА – ИНДИКАТОРА УСЛУГА СМЕШТАЈА

1. Дефиниције

Услуге смештаја су класификоване на основу постојећих норматива (Закон о социјалној заштити, Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите)

Минимални стандарди за пружање услуга у Републици Србији дефинишу минималне захтеве које актуелни и будући пружаоци услуга треба да испуне. Испуњеност минималних стандарда је основни услов за добијање лиценце за пружање одређене услуге социјалне заштите.

Поступак лиценцирања је процес верификације испуњености критеријума и стандарда за пружање услуга и предуслов уједначеног минималног квалитета услуге којом подлежу пружаоци услуге социјалне заштите. Лиценцирању подлежу сви пружаоци услуга за које су правилницима дефинисани минимални услови и стандарди, односно установе и организације социјалне заштите. Лиценцу издаје министарство надлежно за социјалну заштиту на шест година, а у изузетним случајевима издаје се ограничена лиценца са роком важења до пет година која се може издати само једном. Лиценца се обнавља на захтев организације социјалне заштите.

Услуга смештаја обезбеђује се смештајем корисника у:

- 1) сродничку, хранитељску и другу породицу за одрасле и старије (породични смештај);
- 2) дом за смештај корисника, укључујући мале домске заједнице (домски смештај);
- 3) прихватилиште;
- 4) друге врсте смештаја у складу са законом¹.

Пружањем услуге породичног смештаја деци и младима се привремено, до завршетка редовног школовања, односно до навршене 26. године живота, обезбеђују нега, заштита и услови за оптималан развој у породичном окружењу. Породични смештај за децу и младе обухвата и припрему за повратак родитељима, други стални животни аранжман и припрему за самосталан живот, док се породичним смештајем одраслим и старијим особама омогућава одржавање или побољшање квалитета живота².

У истраживању РЗСЗ, породични смештај се прати првенствено кроз рад центара за породични смештај и усвојење (ЦПСУ), што омогућава увид у функционисање ових установа, али не даје целовиту слику о стању, обухвату и карактеристикама породичног смештаја на нивоу Републике Србије.

Домски смештај је, у складу са Законом о социјалној заштити, привремен облик заштите који се обезбеђује када друге услуге и облици подршке нису доступни или нису довољни³. За пунолетне особе смештај се одређује на период до 12 месеци уз пуно поштовање воље и жеље корисника изражене у форми информисаног пристанка, а за малолетне до 6 месеци уз сагласност надлежног министарства. Одлука којом се продужава услуга смештаја мора садржати временски период на који се односи и који не може бити дужи од шест месеци за малолетна лица, односно 12 месеци за пунолетна лица, као и детаљно образложење оправданости продужавања смештаја у установи. Посебна заштита важи за децу млађу од три године⁴, која могу бити смештена само изузетно, не дуже од два месеца, осим на основу посебне сагласности надлежног министарства. Циљ смештаја је да буде привремен и да води ка мање рестриктивном облику заштите. Смештај малолетника се примењује само уколико постоје оправдани разлози, а престаје када се стекну услови за алтернативни смештај у заједници.

¹ Члан 47. Закона о социјалној заштити, "Сл.Гласник РС, бр. 24/2011

² Члан 48. Закона о социјалној заштити, "Сл.Гласник РС, бр. 24/2011

³ Закон о социјалној заштити, Сл. гласник РС", бр. 24/2011

⁴ Члан 52. Закона о социјалној заштити, "Сл. гласник РС, бр. 24/2011

Услуге смештаја у прихватилиште пружају се најдуже у трајању до шест месеци, деци, младима и одраслим жртвама насиља у породици, злостављања или занемаривања; деци, младима и одраслим жртвама трговине људима; деци и младима који се налазе у скитњи, без пратње или у различитим кризним ситуацијама, којима је потребан привремени смештај и процена потреба ради упућивања на коришћење других услуга; као и одраслим и старим лицима у кризним ситуацијама, бескућницима и просјацима⁵.

Услуга предах смештаја пружа се најдуже 45 дана у току календарске године, с тим што може трајати најдуже 20 дана у континуитету, деци и младима са сметњама у развоју узраста од пет до 26 година живота и одраслим и старијим лицима са сметњама у функционисању, и то лицима са интелектуалним и менталним тешкоћама или тешкоћама у психичком функционисању и аутизмом; лицима са вишеструким сметњама у развоју, односно функционисању; лицима са сензорним инвалидитетом; као и лицима са физичким инвалидитетом.⁶

2. Индикатори

2.1. Породични смештај – центри за породични смештај и усвојење

- **Индикатори доступности:** број планираних и основаних ЦПСУ; % територије/општина покривених ЦПСУ; % хранитељских породица у надлежности ЦПСУ; број општина које нису покривене; број корисника/хранитељских породица у надлежности пружаоца; територијална доступност услуге
- **Индикатори кадровских капацитета ЦПСУ:** број и структура запослених; број стручних радника, саветника, супервизора и других стручних профила; полна структура запослених, број саветника за хранитељство.
- **Индикатори капацитета и карактеристика хранитељских породица:** укупан број хранитељских породица, % активних хранитељских породица; % сродничких хранитељских породица, % хранитељских породица за децу са специфичним потребама; старосна структура хранитеља; образовна структура; материјални и стамбени статус; дужина хранитељског искуства
- **Индикатори одрживост хранитељских породица:** број нових кандидата; % кандидата који стекну општу подобност; стопа одустајања/изласка из система; стопа задржавања хранитељских породица
- **Индикатори корисника услуга:** број, старосна и полна структура корисника породичног смештаја; удео деце и младих на евиденцији ЦПСУ према узрасту; број корисника примљених током године; разлози смештаја и средина из које корисници долазе; корисници са сметњама у развоју, корисници према дужини бравка у хранитељским породицама; корисници према контакту са сродницима; разлози престанка смештаја; број и стопа пријава насиља структура пријава према врсти насиља и починиоцу; удео прекида смештаја због угрожене безбедности.

2.2 Домски смештај

- **Индикатори доступности:** установе за домски смештај према врсти установе; установе за домски смештај према региону и области; искоришћеност капацитета у установама за домски смештај.
- **Индикатори кадровских капацитета:** запослени у установама за домски смештај према

⁵ Члан 25. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите (Службени гласник РС, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019)

⁶ Члан 27. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите (Службени гласник РС, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019)

врсти посла и полу; удео стручних радника у укупном броју запослених

- **Индикатори корисника услуга:** Корисници домског смештаја према врсти установе, региону, према старости и полу, деца и млади на домском смештају према врсти установе и старости, удео особа са сметњама у развоју и инвалидитетом у укупном броју корисника домског смештаја; корисници домског смештаја према степену подршке, корисници домског смештаја према степену потребне подршке и врсти установе, корисници домског смештаја према дужини боравка и врсти установе, деца до три године на домском смештају према дужини боравка, нови корисници домског смештаја према старости; корисници домског смештаја према разлогу престанка смештаја.

2.3. Прихватилиште

- **Индикатори капацитета и ресурса пружалаца услуге:** број лиценцираних пружалаца услуге прихватилиште, врста и трајање лиценце;
- **Кадровски капацитети** – укупан број запослених; однос броја корисника и броја стручних радника, број и удео стручних радника са лиценцом; број и удео запослених који су завршили акредитоване програме обуке; просечан број обука по запосленом;
- **Индикатори корисника услуга:** укупан број корисника услуга; структура корисника према полу, старости, врсти инвалидитета, образовном статусу, радном статусу, степену подршке; број корисника према начину упућивања на услугу; дужина коришћења услуге; број корисника према учесталости коришћења услуге; број корисника према средини из које долазе; број корисника према разлозима прекида коришћења услуге.

2.4. Предах смештај

- **Индикатори капацитета и ресурса пружалаца услуге:** број лиценцираних пружалаца услуге прихватилиште, врста и трајање лиценце;
- **Кадровски капацитети** – укупан број запослених; однос броја корисника и броја стручних радника, број и удео стручних радника са лиценцом; број и удео запослених који су завршили акредитоване програме обуке; просечан број обука по запосленом.
- **Индикатори корисника услуга:** укупан број корисника услуга; структура корисника према полу, старости, врсти инвалидитета, образовном статусу, радном статусу, степену подршке; број корисника према начину упућивања на услугу; дужина коришћења услуге; број корисника према учесталости коришћења услуге; број корисника према средини из које долазе; број корисника према разлозима прекида коришћења услуге.